

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะปานกลาง ประกาศใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2554 ได้นำบทนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ยึดแนวทางการพัฒนาอย่างบูรณาการเป็นองค์รวม ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมให้เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมกำหนดวิสัยทัศน์มุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของคนและสังคมไทย โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม ในสังคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การสร้างความสำเร็จเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สำหรับเด็กปฐมวัยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า (2556 : 1) เด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรมและจริยธรรม โดยมีกรอบการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ชัดเจน เน้นการเตรียมความพร้อมของ พ่อแม่และผู้ดูแลที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้านต่างๆ ของเด็ก อาทิจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555 - 2559 ควบคู่กับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2553-2557 และมีศูนย์เด็กเล็กในสถานประกอบการและชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 56 แห่งในปี 2554 เป็น 67 แห่งในปี 2556 และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กกว่า 20,000 แห่ง

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาไว้ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2546 (2547 : 3) ว่าในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎี

พัฒนาการทางร่างกายที่จะอธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่อง เป็นลำดับ เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นก่อนนั้น หรือพัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีในแต่ละช่วงอายุของเด็กได้รับการสอนสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่น เพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยเหลือตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้รอบตนเอง สำหรับการพัฒนาเด็กเล็กต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้าน สถานศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 3) กล่าวไว้ว่า เป็นการให้บริการทางการศึกษาขั้นต้นที่รัฐมุ่งจัดให้ประชาชนในวัยแรกของชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคตการศึกษาในระดับนี้นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นที่ยอมรับทางวิชาการแล้วว่าการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นการวางพื้นฐานของการพัฒนาทุกด้านของบุคคลพื้นฐาน จึงควรได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นฐานในการพัฒนา สติปัญญา อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพ ตลอดจนลักษณะนิสัยพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาของเด็กจะต่อเนื่องมาจนถึงวัยก่อนเข้าเรียนคือช่วง 3-5 ปี เป็นช่วงที่เด็กจะต้องเริ่มออกจากบ้านไปสู่สถานศึกษา ในการจัดการการศึกษาในระดับนี้จึงเป็นการศึกษาระยะเริ่มต้นของชีวิตเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปูพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็กได้รับการเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อนำไปสู่คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้เด็กไทยเป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย พัฒนาคอนตามธรรมชาติและเติมตามศักยภาพตามความต้องการ และกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับ ประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี ส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กสำหรับเด็กอย่างทั่วถึง เพื่อให้การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

จากการผลการประชุมสัมมนาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ถูกสุขลักษณะและ พัฒนาการของเด็กทั่วประเทศ ปรากฏว่า การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีประเด็น ปัญหาในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปในแนวเดียวกัน คือ 1) ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ปัญหาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดผู้ดูแลเด็กที่ไม่จบการศึกษา ปรุ้มวัยโดยตรงและผู้ดูแลเด็กที่มีอยู่ไม่ค่อยได้รับการอบรมพัฒนาเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการ ทำงานเท่าที่ควร 3) ปัญหาผู้บริหารท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก โดยมักให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ มากกว่า 4) ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน 5) ปัญหาหลักสูตรการเรียนการสอนในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน 6) ปัญหาอาคารหรือสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่เหมาะสม และจากการทำการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม (รายงานประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกง, 2556 : 3) พบว่า การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการศึกษาที่ รับผิดชอบงานด้านการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารท้องถิ่นเห็นว่า เด็กเป็นประชากรที่มีความสำคัญ แต่ไม่เข้าใจว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก นอกจากนี้การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นจากผลการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นได้หันกลับไปมองเรื่องการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากร ที่มีค่ามากที่สุด เพื่อให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ซึ่งเด็กเหล่านี้ ก็เป็นลูกหลานของคนในท้องถิ่นทั้งสิ้น ซึ่งเด็กเหล่านี้จะต้องเติบโตไปในวันข้างหน้าและ กลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองกง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม จึงสนใจที่จะศึกษาอนาคตภาพการจัด การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนานโยบายและการวางแผนการจัด การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงต่อไป

คำถามการวิจัย

อนาคตภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2557-2561)

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายทางด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 30 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

สถานภาพ	จำนวน (คน)
1. ผู้บริหารการศึกษาและคณะกรรมการการศึกษาในองค์การบริหารส่วนตำบล	10
2. นักวิชาการศึกษา	10
3. ผู้บริหารภายนอก	5
4. ผู้ปกครองนักเรียน	5
รวม	30

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มี 5 ด้าน ดังนี้ (กระทรวงมหาดไทย, 2550 : 3)

- 2.1 ด้านงานวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก
- 2.2 ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 2.3 ด้านงานบุคลากร
- 2.4 ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ
- 2.5 ด้านงานความสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Ethnographic Delphi Future Research : EDFR) เป็นระเบียบวิธีวิจัยโดยการสอบถาม และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา รอบที่ 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์

3.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา รอบที่ 2 เพื่อหาค่าแนวโน้มอนาคตโดยใช้สถิติฐานนิยม มัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์

3.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา รอบที่ 3 เพื่อหาค่าความเหมาะสมและความสอดคล้องจากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้สถิติร้อยละ ฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน

4. สถานที่ในการดำเนินการวิจัย

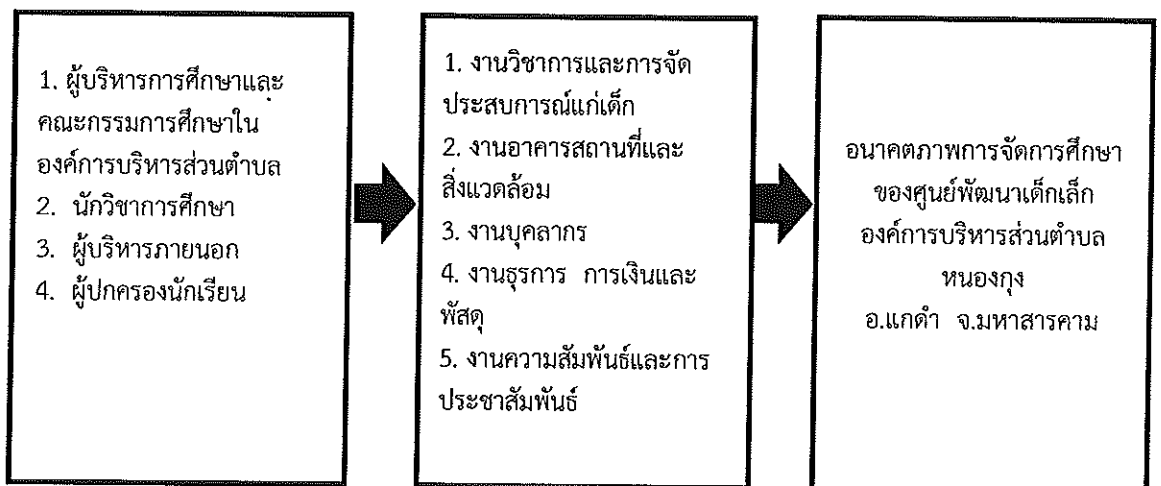
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ธันวาคม 2556-มิถุนายน 2557

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอนาคต ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อนาคตภาพ หมายถึง การสร้างเรื่องราว หรือคำอธิบายของความเป็นไปได้ในอนาคตจากความเป็นจริงในปัจจุบัน หรือจากการคาดการณ์แนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้น

2. อนาคตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ภาพหรือ เหตุการณ์ที่เป็นแนวโน้มของเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะเป็นไปได้ในระยะ 5 ปี (ระหว่าง พ.ศ. 2557-2561) ให้เป็นไปได้ตามที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้น มี 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านวิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็ก หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมเด็กให้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาหลักสูตร การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ การจัดหา และผลิตสื่อ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล และการบริหารงานซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แก่เด็กในห้องเรียน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านโภชนาการ ด้านนันทนาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมแนะแนว

2.2 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดหา สร้าง ดูแลรักษา ซ่อมบำรุงสถานที่ การจัดสิ่งแวดล้อมและมาตรการเพื่อความปลอดภัย

2.3 ด้านบุคลากร หมายถึง คณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในที่นี้หมายถึง

2.3.1 คณะผู้บริหารและนักวิชาการ ในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง คณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่

- 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม
- 2) รององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม
- 3) เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หนองกุ้ง อ.แกดำ

จ.มหาสารคาม

4) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม

5) นักวิชาการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง จังหวัดมหาสารคาม

2.3.2 ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดู และจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้ง อ.แกดำ จ.มหาสารคาม

2.4 ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ หมายถึง การจัดซื้อ จัดหา จัดทำงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ พัสดุครุภัณฑ์ บัญชี การเงินและการบัญชี ข้อมูล สถิติ ทะเบียนหนังสือ รับ-ส่ง

2.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองและชุมชน การได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบอย่างทั่วถึง

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลเด็กและให้การศึกษาแก่เด็ก อายุระหว่าง 3-5 ปี และมีมาตรฐานเทียบเท่าสถานศึกษา ในที่นี้หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง

4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง หมายถึง หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารราชการตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

5. ผู้บริหารภายนอก หมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสบการณ์ด้านการบริการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี

6. คณะกรรมการศึกษาท้องถิ่น หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ระดับปฐมวัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี

7. นักวิชาการศึกษา หมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งครู ที่ปฏิบัติการสอนดูแลเด็กในระดับปฐมวัย มีประสบการณ์ด้านการสอนดูแลเด็กระดับปฐมวัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี

8. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดู หรือผู้ดูแลนักเรียน อาจเป็นบิดา มารดา หรือญาติพี่น้องของนักเรียน ที่ส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต
2. ได้แนวทางการจัดการศึกษาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอนาคต สามารถนำไปใช้วางแผนการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุง ให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป